

**בחירות בישראל:
לקראת הבחירות לכנסת ה-21**
י"ד באדר א' התשע"ט, 19 בפברואר 2019

זדקור

מרכז
המחקר
והמידע

הכנסת נבחרת בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות

בבחירות לכנסת ה-20:

33,511 מספר הקולות שנדרשו להשגת מנדט אחד

מספר בעלי זכות הבחירה היה
5,881,696

10,372 קלפיות הוצבו בארץ ביום הבחירות

נבחרו **10** רשימות

מתוך **25** שהתמודדו

מספר בעלי זכות הבחירה
6,339,279

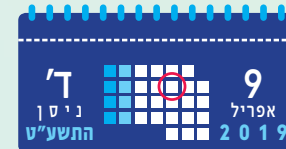
3,949 קלפיות

יהיו נגישות למי שניידותם מוגבלת
50% יותר ממספר הקלפיות בבחירות לכנסת ה-20

אחוז החסימה
יעמוד על

3.25% מהקולות הכשרים

הבחירות **21** לכנסת ה- ייערכו

10,720 קלפיות

יוצבו ברחבי הארץ ביום הבחירות ועוד **96** קלפיות יוצבו בנציגויות ישראל בחו"ל

מקולות **1%** המצביעים קולות נפסלו **43,854**

הבחירות בישראל נערכות אחת ל-**3.4 שנים** בממוצע

זיהוי בוחר באמצעות תעודת זהות לא תלונה אינו אפשרי, אלא אם כן רשום בתעודת זהות הפנים איש שהיה תרופה לא תלונה. אישור כזה הוא נדיר, וניתן אנשי מוסמכים העוסקים בתעודת זהות.

אם התקיימו נסיבות מיוחדות האונות עריכת בחירות באמצעות רשאות הפנסת ברחב של 80 חברי כנסת, אלא אם כן את כהונתה מעבר לארבע שנים. הבחירות לכנסת השלושית (אזרחי, נדחו בחופשיים כאלו מלחמות יום הכיפורים).

הגבלת רשימות ומועמדים

מועמד לכנסת לא יוכל להתמודד אם נידון למאסר בפועל של יותר מ-3 חודשים וטרם חלפו 7 שנים מיום סיום ריצוי העונש, אלא אם כן קבע יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית שאין עם העבירה קלון.

רשימה או מועמד לא ישתתפו בבחירות לכנסת אם יש במטרותיהם או במעשיהם אחת מאלה:

- שליחת קיטומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית
- הסתה לגזענות
- תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור במדינת ישראל
- בשנת 1965 נפסלה רשימת הסוציאליסטים משום שבחבריה היו חברי תנועת "אל-אד"
- בשנת 1988 נפסלה רשימת "כך", ואחר כך נפסלו רשימות שביקשו להמשיך את דרכה.

מי זכאי לבחור ולהיבחר?

זכאי לבחור
כל אזרח ישראלי שביום הבחירות מלאו לו 18 שנה והוא רשום בפנקס הבחורים.

זכאי להיבחר
כל אזרח ישראלי שגילו 21 ומעלה, למעט בעלי תפקידים בכירים במגזר הציבורי, לדוגמה: רבנים ראשיים, שופטים, מבקר המדינה, הרמטכ"ל ונגיד בנק ישראל, וכן עובדי מדינה וקצינים בכירים.

הרבעה בבחירות - זכות או חובה?
בישראל הרבעה אינה חובה, אלא כ-22 מדינות, ובהן ארגנטינה, אוסטרליה, בלגיה, טורקיה, קוסטה ריקה ויוון. חובה על פי חוק אפקוד את הקלפי.

מתי נערכות בחירות?

הבחירות לכנסת נערכות בכל ארבע שנים, אולם במקרים שלהלן ייערכו בחירות שלא במועדן הרגיל:

- הכנסת החליטה בחוק להתפזר לפני גמר תקופת כהונתה.
- הכנסת התפזרה בשל אי-קבלת חוק התקציב בתוך שלושה חודשים מיום תחילת שנת הכספים.
- ראש הממשלה פיזר את הכנסת משום שרוב חבריה התנגדו לממשלה ולא הוקמה ממשלה חלופית.
- הכנסת התפזרה בשל אי-הצלחה להרכיב ממשלה חדשה.
- התקבלה הצעת אי-אמון, והמועמד שהוצע לא הצליח להרכיב ממשלה.

מה בין מפלגה, רשימה וסיעה?

מפלגה היא התארגנות של אנשים על יסוד השקפה פוליטית וחברתית משותפת. מפלגה אחת או מפלגות אחדות מרכיבות **רשימת מועמדים** לקראת הבחירות לכנסת. רשימה שנבחרה הופכת עם כינון הכנסת ל**סיעה**.

מימון הוצאות בחירות של מפלגות

הוצאות הבחירות משולמות למפלגות מאוצר המדינה כדלקמן:

למפלגה שהייתה מיוצגת בכנסת היוצאת:

$$\text{מימון יחידת} + \frac{\text{מס' ח"כים בכנסת} + \text{מס' ח"כים בכנסת הנוכחית}}{2} \times \text{מימון יחידת}$$

למפלגה שלא הייתה מיוצגת בכנסת היוצאת:

$$\text{מימון יחידת} + \text{מס' ח"כים בכנסת הנוכחית} \times \text{מימון יחידת}$$

כיום "יחידת מימון" היא כ-1.384 מיליון ש"ח. בבחירות לכנסת ה-20 הסתכם המימון לסיעות בכ-185 מיליון ש"ח.

ועדת הבחירות המרכזית

ועדת הבחירות המרכזית מופקדת על אלה:

- 1 אישור רשימות, שמותיהן וכינוייהן
- 2 הדרת הציבור
- 3 פיקוח על תעמולת הבחירות
- 4 ארגון הבחירות מבחינה לוגיסטית
- 5 גיוס והכשרה של עובדי הקלפיות והוועדות
- 6 ארגון ספירת הקולות וחלוקת המנדטים
- 7 בירור משפטי של כל מעשה או מחדל הקשור לבחירות

יושב-ראש ועדת הבחירות הוא שופט בית-המשפט העליון. בבחירות הנוכחיות יכהן בתפקיד זה המשנה לנשיאת

בית המשפט העליון, השופט חנן מלצר. שאר החברים בוועדה הם נציגי הסיעות, לפי גודלן.

בשנים שלא נערכות בהן בחירות עובד בוועדה צוות מצומצם. בתקופת בחירות, במשך כשלושה חודשים, עובדים במטה ובוועדות האזוריות כ-1,000 איש, וביום הבחירות - כ-150 אלף עובדים.

בכל קלפי יושבים מזכיר, שהוא עובד שוועדת הבחירות האזורית ממנה. רשימות מועמדים חדשות או סיעות הכנסת היוצאת שאין להן נציגים בקלפי רשאיות לשלוח משקיפים לקלפיות.

אל רשימה יו"ר פתקיים באספר הכוזריים הכולל נוסף 30% בקלפיות כיישובים ערביים חלק מהפתקיים הם פז-אלוניים, בעברית ובערבית

תעמולה

יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית קובע את זמני התעמולה של הרשימות ברדיו ובטלוויזיה; בסמכות יושב-ראש הוועדה להוציא צווי מניעה כדי למנוע עבירה על חוקי התעמולה.

60 יום לפני הבחירות - איסור תעמולה ברדיו ובטלוויזיה

14 יום לפני הבחירות - שידורי תעמולה של הרשימות המתמודדות מוסדרים כדלקמן:

טלוויזיה - לכל רשימה 7 דקות; נוסף על כך, לרשימה שהיא סיעה בכנסת היוצאת יש 2 דקות בעבור כל אחד מחברי הכנסת מטעמה.

ברדיו - לכל רשימה 15 דקות; נוסף על כך, לרשימה שהיא סיעה בכנסת היוצאת יש 4 דקות בעבור כל אחד מחברי הכנסת מטעמה.

ערב הבחירות מהשעה 19:00 וביום הבחירות - אין לשדר תעמולה.

מן האיסורים החלים על תעמולת בחירות:

אין להשתמש בנכסי ציבור.

אין להשתמש בצה"ל כך שיווצר רושם של זיהוי עם מפלגה מסוימת.

אין להשתמש בשמו ובדמותו של מי שנפגע בפעולת איבה בלא הסכמתו או הסכמת משפחתו.

אין להשתמש בתוכניות בידור, לרבות הופעות אומנים, נגינה, הצגת סרטים ונשיאת לפידים, אין לתת מתנות ואין להגיש משקאות משכרים.

כיום, מרכזית הפעילות על תעמולת הבחירות חלות באופורז רק על אלמנטי תקשורת מסורתיים ולא על האינטרנט. ועדה בראשות נשיאת בית המשפט העליון (בדימוס), השופטת דורית כניש כחונה את נוסח התעמולה ובשנת 2017 האליצה, בין היתר, להחיל את הוראות החוק הפארויות על האינטרנט והרשתות החברתיות.

האליצה הועדה טרם אומצו בחקיקה אופיך בבחירות לכנסת ה-21 הפעילות על תעמולת הבחירות אינן חלות על אלמנטי התקשורת האלו.

יום הבחירות

- יום הבחירות הוא יום שבתון על-פי חוק, אך פועלים בו כסדרם, לפי קביעת ועדת הבחירות המרכזית, שירותי חירום, שירותים כגון חנויות מזון (עד 12:00), תחבורה ציבורית, אמצעי תקשורת, מסעדות, בתי מלון, שירותי קבורה, חניונים ותחנות דלק.
- בוחר שנמצא 20 ק"מ או יותר מתחום השיפוט של היישוב שבו הקלפי שלו מוצבת זכאי להסעה בתחבורה ציבורית על חשבון המדינה.
- הקלפיות פתוחות מ-07:00 עד 22:00. ביישובים קטנים, בבתי סוהר ובבתי חולים הקלפיות פתוחות מ-08:00 עד 20:00. אפשר לסגור קלפי מוקדם יותר רק אם הצביעו כל בעלי זכות ההצבעה בה.
- זיהוי הבוחרים בפני מזכיר ועדת הקלפי נעשה באמצעות תעודת זהות ישראלית, דרכון ישראלי תקף, רישיון נהיגה תקף או תעודת חבר הכנסת.

על פי חוק-סוד: הכנסת הבחירות יערכו תמיד ביום ז' בשבוע. הנימוק אכן הוא הפזון ארימנע מרואל שבת

הצבעה בנציאות ובהי שית נערכת 12 יום אפני הבחירות הצבעת חילוק יכולה להתחיל 72 שעות לפני הבחירות והיא נמשכת עד חוק יום הבחירות בבחירות לכנסת ה-20 לא הייתה הצבעה בכלי שית משום שא לא היה כל שית שבעה כו 14 ישראלים אפחות - האספר האחייב הצבת קלפי על פי החוק.

הצבעות מחוץ למקום הקלפי הקבוע

- חיילים, שליחי משרד החוץ, עובדי מדינה בחו"ל, שליחי המוסדות הציוניים, מאושפזים בבתי חולים, נשים השוהות במעון לנשים מוכות, אסירים ועצורים ואזרחים בעלי מוגבלויות השוהים דרך קבע במוסדות מסוימים רשאים להצביע בהסדרי הצבעה מיוחדים במעטפות כפולות.
- מי שניידותם מוגבלת רשאים להצביע בקלפיות שהגישה אליהן ושידורי הצבעה בהן מותאמים להם.
- הצבעה בקלפיות מיוחדות נעשית במעטפות כפולות, ואלה נספרות בכנסת.
- שוטרים רשאים להצביע בכל קלפי, אולם עליהם לבוא במדים (אלא אם כן אישרה משרת ישראל הצבעה שלא במדים) ולהציג תעודת שוטר או אמצעי זיהוי אחר ותעודת הצבעה מיוחדת.

תוצאות הבחירות

ספירת הקולות

- 1 לאחר סגירת כל קלפי, חברי ועדת הקלפי סופרים את הפתקים, משמנים בעבלה את מספר הקולות שקיבלה כל רשימה, משווים את המספר למספר בעלי זכות ההצבעה בקלפי ומסכמים את התוצאות.
- 2 התהליך נעשה בשקיפות ובהסכמה מלאה של כל עובדי הקלפי והמשקיפים.

מספר הרשימות שנבחר מתוך כלל הרשימות שהתמודדו

תרשים

מספר הרשימות שהתמודדו מספר הרשימות שנבחרו

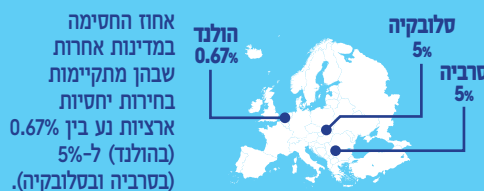
- 3 טעויות חשבוניות יתקנו יושב-ראש ועדת הבחירות האזורית או יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית.
- 4 הרשימות והניירת נמסרים לוועדת הבחירות האזורית לבדיקה, והתוצאות מוזנות למחשב המחובר למחשבי ועדת הבחירות המרכזית.
- 5 ועדת הבחירות המרכזית מפרסמת את תוצאות הבחירות ואת חלוקת המנדטים, והתוצאות הסופיות מתפרסמות ב"רשומות".
- 6 התוצאות יפורסמו בתוך שמונה ימים מיום הבחירות. כשבוע לאחר פרסום תוצאות הבחירות, יטיל הנשיא את תפקיד הקמת הממשלה על אחד מחברי הכנסת, לאחר התייעצות עם ראשי הסיעות.

הכנסת היוצאת מכפרת ער' אכינוס הכנסת החדשה: הכנסת תתכנס איכותה הראשונה כיום ה- 14 לאחר יום הבחירות בשעה 16:00

אחוז חסימה

אחוז החסימה הוא שיעור מסוים מכלל הקולות הכשרים שרשימה חייבת לקבל כדי להיכנס לכנסת.

קולות מבחבים:
בבחירות לכנסת ה-19 הצביעו 268,797 בוחרים למפלגות שלא עברו את אחוז החסימה, לעומת 189,517 קולות כאלה בבחירות לכנסת ה-20.

ספירת הקולות במעטפות כפולות

המעטפות הכפולות מהקלפיות המיוחדות מגיעות לכנסת סגורות, ושם נבדקות על פי מספרי הזהות של המצביעים הרשומים עליהן. בכנסת מוודאים ששם המצביע לא נמחק מרשימת הבוחרים של הקלפי שבה הוא רשום (אם שמו נמחק, הרי הוא הצביע פעמיים וזוהי עבירה פלילית). את מעטפות ההצבעה הפנימיות מעבירים לוועדות קלפי הפועלות לשם כך בכנסת. הספירה נעשית בכל קלפי רגילה.

קולות פסולים

פתק לבן

פתק שסומן בו דבר מה שאינו אות הרשימה או כינויה

פתק שסומן בו דבר מה שלא בעט כחול

פתק במעטפה שעליה סימן העלול לזהות את המצביע

מעטפה שבה שני פתקים שונים או יותר

מעטפה שבה מעטפה שלוש פתקים שונים או יותר

מעטפה שאינה מעטפה שסיפקה הוועדה המרכזית

מעטפה שאין עליה חתימה של שני חברי ועדת הקלפי

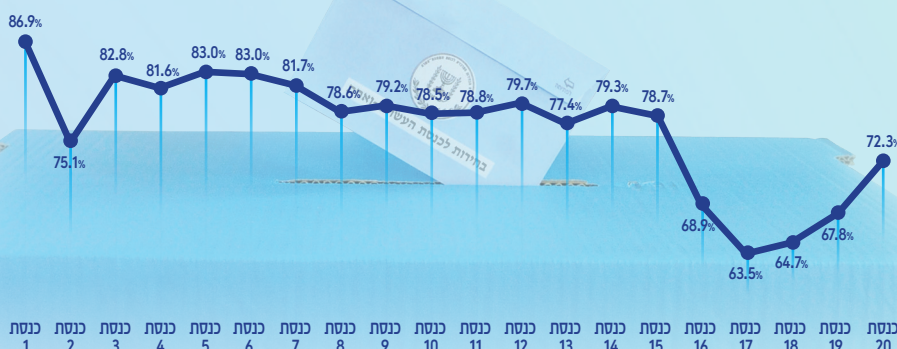
חלוקת המנדטים בין הרשימות

- 1 סופרים את הקולות הכשרים ומחשבים כמה קולות הם 3.25% מהם. מספר קולות זה הוא אחוז החסימה בבחירות אלו; קולות כשרים שניתנו לרשימות שלא עברו את אחוז החסימה אינם מובאים בחשבון והולכים לאיבוד.
- 2 מחלקים את סך הקולות הכשרים שניתנו לרשימות שעברו את אחוז החסימה ב-120. תוצאת החילוק נקראת "מודד".
- 3 מחלקים את מספר הקולות הכשרים שקיבלה כל רשימה ב"מודד" כדי לקבוע את מספר המנדטים שקיבלה. לאחר חלוקה זו עדיין נותרים כמה מנדטים לחלוקה כדי להגיע ל-120. המנדטים העודפים מחולקים על פי שיטת דר-עופר.

בבחירות לכנסת השביעית נפסלו יותר מ-60,000 קולות - 4.2% מקולות המצביעים. בבדיקה עלה ש-60% מהם נפסלו בשל הכנסת שני פתקים זהים או יותר לאותה מעטפת הצבעה. לפיכך, במאי 1973 אישרה הכנסת תיקון לחוק הבחירות, שלפיו מעטפת הצבעה שבה שני פתקים זהים לא תיפסל. במערכות הבחירות הבאות היה שיעור הקולות הפסולים קטן במידה ניכרת - 1.4% בממוצע.

אורה נועם הפתק האכן? אך פתקי רשימה וסיומת נאמרים, אפשר ארשם את אות הרשימה על פתק אכן, וכאז ייחשב לפתק כשר אל פסק.

תרשים שיעורי ההצבעה

השוואה: הכנסת הראשונה מול הכנסת העשרים

עד שנת 1992 הייתה נהוגה בבחירות לכנסת שיטת הצבעה בפתק אחד. בשנת 1992 התקבל תיקון לחוק-יסוד: הממשלה, שקבע הצבעה נפרדת באותה מערכת בחירות לכנסת ולראשות הממשלה. התיקון יושם לראשונה בבחירות שנערכו בשנת 1996, וההצבעה נעשתה בשני פתקים. בשנת 2001 נערכו בחירות לראשות הממשלה בלבד, ואחריהן הושבה שיטת הבחירות הישנה על כנה.

רגע של היסטוריה

הבחירות לאספה המכוננת נערכו ב-25 בינואר 1949, כשמונה חודשים לאחר הכרזת העצמאות, מעט לאחר שוך קרבות מלחמת העצמאות. האספה המכוננת הייתה אחר כך לכנסת הראשונה.

איפה בכנסת 120 חברים?
הכנסת קרייה על שם כנסת האספה.
כנסת האספה הייתה מוסד מחוקק
שהקים נחמיה ביזאליס אחרי שיבת ציון.
היא פעלה בשנים 310-410 אפנה"ס,
וכיהן בה 70-120 חברים.

בחירות חוזרות לכנסת נערכו רק פעם
אחת: בשנת 1988, אחרי הבחירות
לכנסת ה-12, בשל קליפות.

ערעור על תוצאות הבחירות

אפשר להגיש ערעור על תוצאות הבחירות לבית המשפט המחוזי בירושלים בתוך 14 ימים מיום פרסומן.

עילות אפשריות לערעור:

- הבחירות בכללן או בקלפי מסוימת לא התנהלו כחוק
- חלוקת הקולות בין המועמדים שגויה
- המנדטים לא חולקו כחוק
- קולות שניתנו לרשימה מסוימת הושגו שלא כחוק

בית המשפט מוסמך:

- לבטל את הבחירות בכללן או בקלפי מסוימת ולצוות כי ייערכו שנית
- להכריז שפלוגי לא נבחר לכנסת אלא אחר
- לחלק שוב את הקולות בין הרשימות ולהכריז שוב על תוצאות הבחירות

בכל העילות על המערער להראות כי הליקוי שעליו הצביע היה עשוי להשפיע על תוצאות הבחירות.

חיקוקים עיקריים הקשורים לבחירות

- חוק-יסוד: הכנסת
- חוק-יסוד: הממשלה
- חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969
- תקנות הבחירות לכנסת, התשל"ג-1973
- חוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959
- חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973
- חוק המפלגות, התשנ"ב-1992
- חוק הכנסת, התשנ"ד-1994

לקסיקון הבחירות

פנקס הבחורים - פנקס הבחורים הוא רשימת בעלי זכות הבחירה לכנסת. משרד הפנים עורך ומעדכן אותו דרך קבע. הפנקס נסגר 54 יום לפני הבחירות, ורשומים בו כל אזרחי המדינה שימלאו להם 18 עד ליום הבחירות.

שיטת בדד-עופור - שיטה לחלוקת המנדטים הנותנים לאחר החלוקה הראשונה עד ל-120 מנדטים; מוכרת בעולם כשיטת האגנבאן-בישופ (דה-הונט). השיטה מבוססת על חישוב "מודד רשימה":

מספר הקולות הכשרים שקיבלה רשימה

מספר המנדטים + 1

רשימה שקיבלה את מודד הרשימה הגדול ביותר זוכה במנדט נוסף. החישוב נעשה שוב ושוב עד לחלוקת כל המנדטים, עד שמגיעים ל-120.

בחירות חשאיות - זכותו של הבוחר לשמור על חשאיות הצבעתו. הצבעה מאחורי פרגוד במעטפת הצבעה אטומה מבטיחה את הגינות הבחירות ומונעת הפעלת לחץ על הבחורים.

בחירות יחסייות - משקל רשימה בכנסת הוא יחסי לשיעור המצביעים בעבורה בבחירות.

הסכם עודפים - הסכם בין שתי רשימות לצירוף עודפי הקולות שלהן לאחר חלוקת המנדטים הראשונה כדי להגדיל את סיכוייהן לזכות במושב נוסף. הסכם העודפים צריך להיחתם ולהתפרסם לפני הבחירות.

מעטפות כפולות - מעטפות ששימוש קלפיות מיוחדות. מעטפות הצבעה רגילות מוכנסות לתוך מעטפות חיצוניות (כחולות), ועליון נכתב מספר זהות של הבוחר. המעטפות הכפולות נספרות בכנסת.

אחוז החסימה - סף החסימה החוקי הוא שיעור מסוים מכלל הקולות הכשרים שרשימה חייבת לקבל כדי להיכנס לכנסת. זו ההגבלה היחידה על ניסתה של רשימה שהשתתפה בבחירות לכנסת, ומטרתה לצמצם את מספר המפלגות המיוצגות בכנסת ולהבטיח שבכל סיעה יהיה מספר חברים מינימלי שנקבע בחוק.

בחירות כלליות - רשאי להצביע בבחירות כל מי שרשום בפנקס הבחורים.

בחירות ארציות - מדינת ישראל היא אזור בחירה אחד.

בחירות ישירות - הבוחר מצביע ישירות בעד רשימת מועמדים לכנסת.

בחירות שוות - לכל בוחר קול אחד, ומשקל הקולות שווה. לכל הרשימות הזדמנות שווה להתמודד.

מקורות

דיסקין אברהם וחנה, כיצד בוחרים: שיטות של בחירות פרלמנטריות, מכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים 1998. ■ הרמן תמר, ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל: הבחירות בישראל, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב 1988. ■ מייזליש שאול, יהדות: אנציקלופדיה למושגים, אישים ומסורת ישראל, ידיעות אחרונות - ספרי חמד, תל-אביב 1991. ■ רובינשטיין אמנון ומדינה ברק, המשפט החוקי של מדינת ישראל, מהדורה 1, הוצאת שוקן, ירושלים 2005. ■ ועדת הבחירות המרכזית www.bechirot.gov.il ■ The International Institute for Democracy and Electoral Assistance, www.idea.int ■ עו"ד ליבנה דין, יועמ"ש ועדת הבחירות המרכזית. ■ עו"ד שניר תום, עוזר ליועמ"ש ועדת הבחירות המרכזית.

הכנה ועדכון: אורי טל-ספיר, אהוד בקר ואליהן זרד, מרכז המחקר והמידע של הכנסת | עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת | עיצוב: מחלקת הדפוס והפרסומים של הכנסת